Львівський професійний коледж
готельно-туристичного та ресторанного сервісу

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора з НМР
_____ Марія СКОРОБОГАТА
26 серпня 2025 р.

Методичні рекомендації для виконання самостійної роботи з дисципліни «Основи фінансової грамотності»

Спеціальність «Харчові технології»
Освітньо-професійний ступінь фаховий молодший бакалавр
Освітньо-професійна програма «Харчові технології»

Підготувала:
Викладач Мельник О.О.

Погоджено на засіданні циклової комісії викладачів професійно-теоретичної підготовки та майстрів виробничого навчання ресторанного сервісу
Протокол № 01 від 26 серпня 2025 р.

Голова циклової комісії _____ Марта ПОЛІЩАК

Львів 2025

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна «Основи фінансової грамотності» спрямована на формування у студентів системи знань та практичних навичок, необхідних для прийняття виважених фінансових рішень у повсякденному житті. Оскільки фінансовий ринок є динамічним, самостійна робота стає ключовим елементом навчання, що дозволяє студенту навчитися критично аналізувати економічну інформацію.

Головною метою самостійної роботи студентів є поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях, а також розвиток компетенцій у сферах:

- Планування персонального та сімейного бюджету.
- Оцінки ризиків та переваг різних фінансових інструментів (депозити, кредити, інвестиції).
- Кібербезпеки та захисту прав споживачів фінансових послуг.

Самостійна робота виконується студентом у позааудиторний час. Результати самостійної роботи студентів можуть бути представлені у вигляді письмових звітів або розв’язаних задач, презентацій або доповідей на семінарських заняттях.

Критерії оцінювання базуються на повноті розкриття теми, точності розрахунків та здатності аргументувати власну фінансову стратегію.

В результаті виконання самостійної роботи студент має вміти:

- Самостійно проводити моніторинг ринку банківських послуг.
- Розраховувати реальну вартість кредиту з урахуванням прихованих комісій.
- Визначати оптимальні шляхи формування «фінансової подушки» безпеки.

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Історія гривні. Шаг: відновлення історичної справедливості	1
2.	Елементи захисту гривні від фальшування	1
3.	Корпоративні бенефіти: досвід українських компаній	1
4.	Податкова соціальна пільга: правила застосування	1
5.	Регулювання діяльності фінансових посередників	1
6.	Захист прав споживачів фінансових послуг	1
7.	Поняття складного відсотка та його переваги для довгострокових заощаджень	1
8.	Депозити: поняття, види, дохідність	1
9.	Споживчий кошик: що входить та як змінюється його вартість	1
10.	Дія.Освіта: 10 запитань фінансовому коучу	1
11.	Причини для позики та контроль за рівнем заборгованості	1
12.	Віртуальна екскурсія Музею грошей НБУ на тему "Кредитні відносини від античності до сьогодення"	1
13.	Історія виникнення кредиту	1
14.	Види інвестиційних стратегій	1
15.	Основні правила вибору надійного брокера	1
16.	Рівні пенсійної системи України	1
17.	Топ-10 недержавних пенсійних фондів: довіряти чи ризикувати	1
18.	Історія інвестицій в контексті українських та світових реалій.	1
19.	Типові помилки в інвестуванні	1

20.	Технологічні засоби для інвесторів	1
21.	Типи і види страхових організацій, створюваних в Україні	1
22.	Державне регулювання страхової діяльності	1
23.	Інноваційні та сучасні тенденції в страхуванні	1
	Разом	**23**

Самостійна робота 1

Тема: Історія гривні. Шаг: відновлення історичної справедливості

Мета: ознайомитися з історією становлення української національної валюти від часів Київської Русі до сьогодення; дослідити етимологію та історичний контекст використання назви «шаг» в українській грошовій системі (періоди УНР та Гетьманату); проаналізувати причини та значення сучасної ініціативи щодо заміни копійки шагом як елемента деколонізації та утвердження національної ідентичності.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти хронологічну таблицю основних етапів розвитку українських грошей (гривня, куна, ногата — доба Київської Русі; золоті та срібні монети козацької доби; гривні та шаги 1917–1921 рр.).
2. Порівняти походження назв «копійка» та «шаг». З'ясувати, чому «копійка» вважається імперським спадком, а «шаг» — питомо українською назвою.
3. Вивчити сучасну пропозицію НБУ щодо зміни назви розмінної монети: які кроки необхідні для реалізації цієї реформи та як вона вплине на готівковий обіг.
4. Підготувати коротке есе або презентацію на тему: «Шаг замість копійки: крок до економічної незалежності чи зміна назви?»

Завдання для самоконтролю:

1. У якому році та за яких обставин «шаг» вперше з'явився як офіційна назва грошової одиниці в Україні?
2. Хто був автором ескізів перших українських шагів (марок-грошей) у 1918 році?
3. Скільки шагів дорівнювало одній гривні згідно з законом Центральної Ради від 1 березня 1918 року?
4. Які основні аргументи наводить Національний банк України на користь повернення шага в сучасний обіг?
5. Чи передбачає реформа одночасне вилучення копійок з обігу, чи вони функціонуватимуть паралельно?

Список рекомендованої літератури:

1. Офіційний сайт НБУ: URL: https://bank.gov.ua/
2. Центр фінансових знань «Талан» - НБУ. URL: https://talan.bank.gov.ua/

Самостійна робота 2

Тема: Елементи захисту гривні від фальшування

Мета: вивчити сучасний комплекс захисних ознак банкнот національної валюти України; навчитися самостійно перевіряти справжність грошей за допомогою методів «на дотик», «проти світла» та «при зміні кута нахилу»; розвинути навички розпізнавання високоякісних підробок для запобігання фінансових втрат.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати та систематизувати елементи захисту за групами:
   - *Папір:* водяні знаки, захисні стрічки, мікроволокна.
   - *Друк:* рельєфні елементи (інтагліо), мікротексти, суміщене зображення.
   - *Оптико-змінні елементи:* фарба OVI, елемент SPARK, кінеграми.
2. Дослідити різницю в рівнях захисту між банкнотами старого зразка (до 2014 р.) та нового покоління (2014–2020 рр.).
3. Вивчити офіційний алгоритм дій громадянина у разі виявлення сумнівної банкноти.

Завдання для самоконтролю:

1. Чим відрізняється локальний водяний знак від світлого елемента водяного знака?
2. Який візуальний ефект має елемент SPARK при зміні кута нахилу банкноти (наприклад, на 500 чи 1000 гривень)?
3. Що таке «наскрізний елемент» (суміщене зображення) і як він має виглядати на справжній банкноті?
4. Які елементи захисту можна перевірити лише за допомогою спеціального обладнання?
5. Для чого на банкнотах присутні рельєфні фрагменти, які відчуваються на дотик (крім захисту від підробки)?

Список рекомендованої літератури:

1. Офіційний сайт НБУ: URL: https://bank.gov.ua/
2. Центр фінансових знань «Талан» - НБУ. URL: https://talan.bank.gov.ua/

Самостійна робота 3

Тема: Корпоративні бенефіти: досвід українських компаній

Мета: розкрити сутність поняття «корпоративні бенефіти» та їхню роль у системі мотивації персоналу; дослідити специфіку формування соціальних пакетів в умовах українського ринку праці (зокрема під час воєнного стану); навчитися аналізувати ефективність різних видів негрошової винагороди для утримання талантів.

Завдання для самостійної роботи:

1. Визначити різницю між обов'язковими соціальними гарантіями (згідно з КЗпП) та добровільними корпоративними бенефітами.
2. Скласти перелік основних типів бенефітів, що використовуються в Україні:
   - *Здоров'я та безпека:* медичне страхування, психологічна підтримка.
   - *Розвиток:* оплата курсів, тренінгів, компенсація вивчення мов.
   - *Комфорт та побут:* гнучкий графік, компенсація витрат на коворкінг або облаштування домашнього офісу.
3. Обрати одну українську компанію/ресторан/готель та проаналізувати їхній унікальний перелік бенефітів.
4. Оцінити, як змінилися пріоритети кандидатів щодо бенефітів за останні 2 роки.

Завдання для самоконтролю:

1. Які три елементи «соцпакету» є найбільш затребуваними на сучасному ринку праці?
2. У чому полягає різниця між «кафетерій-планом» (cafeteria plan) та фіксованим пакетом бенефітів?
3. Як корпоративні бенефіти впливають на бренд роботодавця?
4. Які пільги для працівників мають найбільше значення для забезпечення "work-life balance"?
5. Чи є надання безкоштовних обідів або абонемента у спортзал доходом, що підлягає оподаткуванню в Україні?

Список рекомендованої літератури:

1. Кодекс законів про працю України (розділи щодо гарантій та компенсацій): URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text
2. Аналітичні звіти порталів (Robota.ua, Work.ua) щодо очікувань кандидатів та пропозицій роботодавців.

Самостійна робота 4

Тема: Податкова соціальна пільга: правила застосування

Мета: з'ясувати економічну сутність податкової соціальної пільги як інструменту соціального захисту громадян; вивчити нормативно-правову базу, що регламентує право на отримання податкової соціальної пільги;

навчитися розраховувати поріг доходу, що дає право на пільгу, та визначати кінцеву суму податку на доходи фізичних осіб (ПДФО).

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати статтю 169 Податкового кодексу України. Виписати основні види податкової соціальної пільги (загальна, підвищена, спеціальна).
2. З'ясувати актуальний розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб на поточний рік та вирахувати:
   - Граничний розмір доходу для застосування податкової соціальної пільги.
   - Розмір базової (100%) пільги.
3. Дослідити, хто має право на податкову соціальну пільгу у підвищеному розмірі (одинокі матері/батьки, особи, які виховують дитину-інваліда, учасники бойових дій тощо).
4. Скласти алгоритм дій працівника для оформлення пільги (перелік документів, зразок заяви).

Завдання для самоконтролю:

1. Чи можна застосовувати податкову соціальну пільгу одночасно за двома місцями роботи (наприклад, за сумісництвом)?
2. Як розраховується граничний дохід для застосування пільги для одного з батьків, які виховують двох і більше дітей?
3. Чи застосовується податкова соціальна пільга до доходів, відмінних від заробітної плати (наприклад, до дивідендів, стипендій чи доходів від оренди)?
4. З якого моменту припиняється надання податкової соціальної пільги працівнику?
5. Чи впливає наявність податкової соціальної пільги на розрахунок та утримання військового збору?

Список рекомендованої літератури:

1. Податковий кодекс України (із останніми змінами та доповненнями): URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17
2. Закон України «Про Державний бюджет України» на поточний рік (щодо встановлення розмірів прожиткового мінімуму): URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4695-20#Text
3. Електронний журнал «Головбух»: Практичні кейси та приклади розрахунку ПСП у складних ситуаціях: URL: https://buhplatforma.com.ua/

Самостійна робота 5

Тема: Регулювання діяльності фінансових посередників

Мета: вивчити структуру та функції органів, що здійснюють державне регулювання фінансового сектору України; з'ясувати особливості

ліцензування та нагляду за різними типами фінансових посередників (банки, страхові компанії, кредитні спілки, ломбарди); проаналізувати роль Національного банку України як мегарегулятора.

Завдання для самостійної роботи:

1. Охарактеризувати повноваження основних регуляторів:

- Національний банк України (НБУ): регулювання банківського та небанківського фінансового секторів.
- Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР): регулювання ринку капіталів та організованих товарних ринків.

2. Скласти таблицю вимог до статутного капіталу та звітності для різних видів фінансових установ.
3. Вивчити процедуру виведення неплатоспроможного фінансового посередника з ринку та роль Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.

Завдання для самоконтролю:

1. Що змінилося в системі регулювання фінансового ринку України після реалізації закону про «Спліт»?
2. Які основні вимоги висуває НБУ до структури власності фінансових посередників?
3. У чому полягає сутність ризик-орієнтованого підходу в банківському нагляді?
4. Які санкції можуть застосовувати регулятори до порушників фінансової дисципліни?
5. Як регулюється діяльність фінтех-компаній та платіжних систем в Україні згідно з новим законодавством?

Список рекомендованої літератури:

1. Офіційний сайт НБУ: URL: https://bank.gov.ua/
2. Центр фінансових знань «Талан» - НБУ. URL: https://talan.bank.gov.ua/

Самостійна робота 6

Тема: Захист прав споживачів фінансових послуг

Мета: вивчити законодавчу базу України, що регулює права споживачів у фінансовому секторі; ознайомитися з повноваженнями Національного банку України як головного органу, що розглядає звернення громадян щодо фінансових послуг; навчитися ідентифікувати порушення (приховані комісії, агресивний маркетинг, нав'язування додаткових послуг) та алгоритми їх оскарження.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати Закон України «Про споживче кредитування» та відповідні розділи Закону «Про захист прав споживачів».

2. Дослідити, що таке нав’язування послуг та які вимоги існують до реклами фінансових продуктів.

3. Скласти покрокову інструкцію: «Що робити, якщо банк порушує ваші права».

4. Вивчити поняття «паспорт споживчого кредиту» та навчитися порівнювати реальну річну процентну ставку в різних установах.

Завдання для самоконтролю:

1. Яку роль відіграє Управління захисту прав споживачів фінансових послуг НБУ?

2. Що таке «реальна річна процентна ставка» і чому вона важливіша за номінальну?

3. Чи має право банк змінювати умови кредитного договору в односторонньому порядку без повідомлення клієнта?

4. Протягом якого терміну споживач має право відмовитися від кредитного договору без пояснення причин (право на «період охолодження»)?

5. У яких випадках варто звертатися до суду, а в яких — до фінансового омбудсмена або регулятора?

Список рекомендованої літератури:

1. Офіційний сайт НБУ: URL: https://bank.gov.ua/

2. Центр фінансових знань «Талан» - НБУ. URL: https://talan.bank.gov.ua/

3. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав споживачів фінансових послуг»: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/122-20#Text

Самостійна робота 7

Тема: Поняття складного відсотка та його переваги для довгострокових заощаджень

Мета: розкрити математичну та економічну сутність складного відсотка (капіталізації); порівняти механізми нарахування простих та складних відсотків; обґрунтувати роль фактору часу та регулярності внесків у формуванні капіталу для довгострокових цілей.

Завдання для самостійної роботи:

1. Вивчити визначення складного відсотка як процесу, при якому відсотки додаються до основної суми, і в наступному періоді вже самі генерують новий дохід.

2. Проаналізувати динаміку зростання капіталу при простому та складному відсотках на відрізку 10, 20 та 30 років.

3. Дослідження «Правила 72»: З’ясувати, як за допомогою цього правила швидко розрахувати термін подвоєння інвестицій.

Завдання для самоконтролю:

1. У чому полягає принципова відмінність між капіталізацією відсотків та їх виплатою на окремий рахунок?
2. Як частота капіталізації (щомісячна, квартальна, щорічна) впливає на кінцеву суму заощаджень?
3. Чому для складного відсотка час є важливішим фактором, ніж розмір початкового внеску?
4. Що таке «магія складного відсотка» і після якого періоду вона починає проявлятися найбільш відчутно?
5. Які існують ризики (наприклад, інфляція), що можуть нівелювати переваги складного відсотка?

Список рекомендованої літератури:

1. Онлайн-ресурс НБУ: Калькулятори справжньої вартості грошей на платформі «Талан»: URL: https://talan.bank.gov.ua/
2. Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?: навчальний посібник / авт.кол.; — К., 2019. — 272 с.

Самостійна робота 8

Тема: Депозити: поняття, види, дохідність

Мета: розкрити економічну сутність депозиту як банківського продукту та інструменту збереження капіталу; вивчити класифікацію видів депозитів та їхні ключові характеристики; навчитися розраховувати очікувану дохідність вкладів з урахуванням податків та інфляційних процесів.

Завдання для самостійної роботи:

1. Дати визначення термінам «депозит», «депозитна ставка», «строковий вклад», «вклад на вимогу».
2. Скласти порівняльну таблицю різних видів вкладів за критеріями:
   - Термін (строкові, до запитання).
   - Валюта (гривневі, валютні, мультивалютні).
   - Можливість поповнення та часткового зняття.
3. Визначити чистий дохід за депозитом (за вирахуванням ПДФО та військового збору), використовуючи актуальні ставки українських банків.
4. Дослідити систему гарантування вкладів в Україні: функції Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО) та ліміти відшкодування у воєнний період.

Завдання для самоконтролю:

1. У чому полягає основна відмінність між строковим депозитом та ощадним рахунком?
2. Які податки утримуються з нарахованих відсотків за депозитом в Україні станом на сьогодні?

3. Як впливає облікова ставка НБУ на зміну відсоткових ставок за депозитами в комерційних банках?

4. Який механізм виплати відшкодування вкладникам у разі визнання банку неплатоспроможним?

5. Що таке «пролонгація депозиту» і які ризики вона може містити для вкладника?

Список рекомендованої літератури:

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність»: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text

2. Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17

3. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. URL: https://www.fg.gov.ua/

Самостійна робота 9

Тема: Споживчий кошик: що входить та як змінюється його вартість

Мета: розкрити сутність поняття «споживчий кошик» та його значення для розрахунку прожиткового мінімуму; дослідити структуру споживчого кошика в Україні (продовольчі товари, непродовольчі товари, послуги); навчитися аналізувати вплив інфляції на вартість кошика та розуміти методику розрахунку Індексу споживчих цін (ІСЦ).

Завдання для самостійної роботи:

1. Ознайомитися з переліком товарів і послуг, що входять до чинного споживчого кошика України. Розподілити їх за основними категоріями (харчування, одяг, медицина, комунальні послуги).

2. Дослідити, як змінилася вартість базового набору продуктів за останній рік. Які чинники (сезонність, логістика, курс валют) мали найбільший вплив?

3. Проаналізувати підходи до формування споживчого кошика в Україні та країнах ЄС (наприклад, Польщі чи Німеччині). У чому полягають основні відмінності?

4. Скласти власний «мінікошик» студента на тиждень та розрахувати його вартість за поточними цінами у вашому регіоні.

Завдання для самоконтролю:

1. Яка державна установа в Україні відповідає за формування та перегляд складу споживчого кошика?

2. Який відсоток у структурі українського споживчого кошика займають витрати на харчування порівняно з розвиненими країнами?

3. Як пов’язані між собою поняття «споживчий кошик» та «мінімальна заробітна плата»?

4. Що таке «інфляція» простими словами через призму зміни вартості споживчого кошика?

5. Чи враховуються в сучасному кошику витрати на цифрові послуги (мобільний зв'язок, інтернет, підписки)?

Список рекомендованої літератури:

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення»: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/780-2016-%D0%BF#Text

2. Офіційні дані Держстату України: Експрес-випуски щодо індексів споживчих цін.

Самостійна робота 10

Тема: Дія.Освіта: 10 запитань фінансовому коучу

Мета: ознайомитися з можливостями платформи «Дія.Освіта» для підвищення рівня фінансової грамотності; сформувати системне розуміння ролі фінансового коучингу в управлінні персональними фінансами; знайти практичні відповіді на найбільш розповсюджені запитання щодо заощаджень, інвестицій та фінансової безпеки в сучасних умовах.

Завдання для самостійної роботи:

1. Переглянути відповідний освітній серіал на платформі «Дія.Освіта». Виписати ключові тези кожної з десяти відповідей коуча.

2. Виділити конкретні цифрові інструменти та застосунки, які рекомендують фахівці для контролю витрат та планування бюджету.

3. На основі порад коуча скласти власний «чек-лист» першочергових дій для досягнення фінансової стабільності (формування "подушки безпеки", закриття боргів тощо).

4. З’ясувати різницю між фінансовим коучем, консультантом та брокером.

Завдання для самоконтролю:

1. Яке питання з десяти виявилося для вас найбільш актуальним і чому?

2. Яку мінімальну суму від доходу рекомендує відкладати фінансовий коуч для формування резервного фонду?

3. Як коуч радить діяти в умовах високої інфляції: накопичувати чи інвестувати?

4. Які «червоні прапорці» у пропозиціях фінансових компаній допомагають розпізнати шахрайство, згідно з порадами в серіалі?

5. У чому полягає основна психологічна перепона, що заважає людям почати вести облік власних грошей?

Список рекомендованої літератури:

1. Освітня платформа Дія.Освіта: Курс «Фінансова грамотність для підприємців та громадян»: URL: https://osvita.diia.gov.ua/

2. Національний банк України: Проєкт «ШахрайГудбай» та освітній сайт «Талан»: URL: https://talan.bank.gov.ua/

Самостійна робота 11

Тема: Причини для позики та контроль за рівнем заборгованості.

Мета: опанувати теоретичні основи кредитування, навчитися диференціювати обґрунтовані та ризиковані причини залучення позикових коштів, а також засвоїти практичні інструменти моніторингу та управління особистою або корпоративною заборгованістю.

Завдання для самостійної роботи:

1. Вивчити класифікацію кредитів та основні мотиви позичальників (інвестиційні цілі, споживчі потреби, ліквідація касових розривів)
2. Дослідити вплив відсоткових ставок та прихованих комісій на загальну суму боргу.
3. Сформувати план мінімізації заборгованості за методами «Снігової кулі» або «Лавини».

Завдання для самоконтролю:

1. Перерахуйте 3 ознаки того, що рівень заборгованості стає критичним для бюджету.
2. Порівняйте переваги та недоліки використання кредитної картки порівняно з цільовим споживчим кредитом.
3. Визначте, який відсоток від доходу, на думку фінансових експертів, вважається максимально допустимим для обслуговування кредитів.
4. Позичальник має два кредити: один під 15% річних (великий залишок), інший під 35% (малий залишок). Який з них варто гасити першим для мінімізації переплати?

Список рекомендованої літератури:

1. Закон України «Про споживче кредитування»: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19#Text

Самостійна робота 12

Тема: Віртуальна екскурсія Музею грошей НБУ на тему "Кредитні відносини від античності до сьогодення"

Мета: наочно ознайомитися з еволюцією кредитних інструментів; зрозуміти роль центрального банку в регулюванні кредитних відносин

Завдання для самостійної роботи:

1. Здійснити віртуальний візит на сайт Музею грошей НБУ.

2. Виділити 3 ключові етапи розвитку кредиту (Античність, Середньовіччя, Сучасність) та вказати, що виступало об'єктом застави на кожному етапі.

3. Описати один експонат, який найбільше вразив, у контексті розвитку фінансової грамотності.

Завдання для самоконтролю:

1. Чим відрізнялися лихварські кредити від сучасних банківських позик?

2. Яку роль відігравали паперові гроші у розвитку кредитної системи України?

Список рекомендованої літератури:

- Сайт Музею грошей НБУ (віртуальні тури): URL: https://museum.bank.gov.ua/museum/

Самостійна робота 13

Тема: Історія виникнення кредиту

Мета: дослідити витоки кредитних відносин від найдавніших цивілізацій до формування сучасної банківської системи; зрозуміти соціально-економічні передумови появи позичкового капіталу.

Завдання для самостійної роботи:

1. Описати форми кредитування у Стародавньому Межиріччі (закони Хаммурапі) та Античній Греції.

2. Дослідити роль орденів (наприклад, тамплієрів) та перших італійських банкірів у розвитку безготівкових переказів та вексельного обігу в Середньовіччі.

3. Проаналізувати перехід від лихварства до банківського кредитування в епоху Просвітництва.

Завдання для самоконтролю:

1. Які товари виступали першими об’єктами застави до появи грошей?

2. Чому в середньовічній Європі позичковий відсоток тривалий час вважався гріхом?.

3. Як промислова революція змінила масштаби та цілі кредитування?

Список рекомендованої літератури:

Сайт Музею грошей НБУ (віртуальні тури): URL: https://museum.bank.gov.ua/museum/

Самостійна робота 14

Тема: Види інвестиційних стратегій

Мета: вивчити класифікацію стратегій інвестування за рівнем ризику та термінами; навчитися підбирати стратегію відповідно до фінансових цілей.

Завдання для самостійної роботи:

1. Охарактеризувати три основні типи стратегій: консервативну, помірну (збалансовану) та агресивну.
2. Порівняти стратегії за критеріями: очікувана дохідність, допустимий рівень просадки та типи активів.
3. Дослідити поняття диверсифікації як основи будь-якої інвестиційної стратегії.

Завдання для самоконтролю:

1. Для яких життєвих цілей найкраще підходить агресивна стратегія?
2. Чому пасивне інвестування (індексні фонди) часто виявляється ефективнішим за активне управління?.
3. Як вік інвестора впливає на вибір частки акцій та облігацій у портфелі?

Список рекомендованої літератури:

1. Освітня платформа Дія.Освіта: Курс «Фінансова грамотність для підприємців та громадян»: URL: https://osvita.diia.gov.ua/
2. Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?: навчальний посібник / авт.кол.; — К., 2019. — 272 с.

Самостійна робота 15

Тема: Основні правила вибору надійного брокера

Мета: засвоїти алгоритм перевірки фінансових посередників на ринку капіталу; мінімізувати ризики потрапляння на шахрайські схеми.

Завдання для самостійної роботи:

1. Вивчити перелік документів та ліцензій, які повинен мати брокер в Україні (згідно з вимогами НКЦПФР).
2. Скласти чек-лист перевірки брокера: юрисдикція, термін роботи, комісійна політика, технічна підтримка.
3. Дослідити відмінності між банківським брокериджем та спеціалізованими інвестиційними компаніями.

Завдання для самоконтролю:

1. Чим небезпечна співпраця з брокером, зареєстрованим в офшорній зоні?.
2. Які «червоні прапорці» у рекламі брокера свідчать про можливу фінансову піраміду?.
3. Як перевірити наявність брокера у реєстрах регулятора?.

Список рекомендованої літератури:

1. Офіційний сайт НБУ: URL: https://bank.gov.ua/
2. Центр фінансових знань «Талан» - НБУ. URL: https://talan.bank.gov.ua/
3. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав споживачів фінансових послуг»: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/122-20#Text
4. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. URL: https://www.nssmc.gov.ua/

Самостійна робота 16

Тема: Рівні пенсійної системи України

Мета: розібратися у структурі трирівневої пенсійної моделі; зрозуміти необхідність власних накопичень для забезпечення гідної старості.

Завдання для самостійної роботи:

1. Описати особливості солідарної (I рівень) та накопичувальної (II та III рівні) систем.
2. З'ясувати поточний стан впровадження обов'язкового накопичувального рівня в Україні.
3. Вивчити переваги добровільного пенсійного страхування через недержавні пенсійні фонди (НПФ).

Завдання для самоконтролю:

1. Чому солідарна система стає дефіцитною в умовах погіршення демографічної ситуації?
2. Яка роль держави у контролі за збереженням пенсійних активів?.
3. З якого віку експерти рекомендують починати формування власного пенсійного капіталу?.

Список рекомендованої літератури:

1. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення»: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15#Text
2. Матеріали освітньої платформи «Талан» щодо пенсійного планування: URL: https://talan.bank.gov.ua/

Самостійна робота 17

Тема: Топ-10 недержавних пенсійних фондів: довіряти чи ризикувати

Мета: навчитися самостійно аналізувати результати діяльності недержавних пенсійних фондів та приймати рішення про вибір фонду.

Завдання для самостійної роботи:

1. Провести моніторинг ринку НПФ України за допомогою публічних рейтингів.
2. Вивчити структуру інвестиційного портфеля обраного фонду (куди саме фонд вкладає гроші вкладників).
3. Порівняти показники дохідності 3-5 найбільших фондів за останні 3-5 років.

Завдання для самоконтролю:

1. Що таке «чиста вартість одиниці пенсійних активів» і як вона змінюється?
2. Хто такий зберігач НПФ і чому він має бути незалежним від самого фонду?.
3. Які податкові пільги існують для учасників НПФ в Україні?.

Список рекомендованої літератури:

Аналітичні огляди небанківського фінансового сектору від НБУ.

Самостійна робота 18

Тема: Історія інвестицій в контексті українських та світових реалій

Мета: простежити трансформацію інвестиційних інструментів; дослідити специфіку становлення ринку капіталу в незалежній Україні.

Завдання для самостійної роботи:

1. Дослідити історію виникнення перших акціонерних товариств та фондових бірж (Амстердам, Лондон).
2. Проаналізувати етапи приватизації в Україні в 1990-х роках та їх вплив на формування інвестиційної культури.
3. Вивчити розвиток сучасного ринку ОВДП як ключового інструменту внутрішнього інвестування під час війни.

Завдання для самоконтролю:

1. Які світові економічні кризи найбільше вплинули на зміну інвестиційного законодавства?
2. Чому довіра до фондового ринку в Україні залишається на низькому рівні порівняно з країнами Заходу?
3. Яку роль відіграє «Дія» у популяризації інвестицій серед населення сьогодні?

Список рекомендованої літератури:

- Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року.

Самостійна робота 19

Тема: Типові помилки в інвестуванні

Мета: розвинути навички критичного мислення та емоційного контролю при прийнятті інвестиційних рішень.

Завдання для самостійної роботи:

1. Виписати та проаналізувати 5 найпоширеніших помилок початківців (відсутність «подушки безпеки», інвестування в один актив, FOMO-ефект).
2. Дослідити психологічні аспекти: чому страх та жадоба заважають раціональному плануванню.
3. Скласти правила «фінансової гігієни» для інвестора-початківця.

Завдання для самоконтролю:

1. Чому не можна інвестувати позикові (кредитні) кошти?.
2. Що таке «усереднення вартості» і як воно допомагає уникнути помилок при вході в ринок?
3. Як часто потрібно переглядати свій інвестиційний портфель (ребалансування)?

Список рекомендованої літератури:

Освітня платформа Дія.Освіта: Курс «Фінансова грамотність для підприємців та громадян»: URL: https://osvita.diia.gov.ua/

Самостійна робота 20

Тема: Технологічні засоби для інвесторів

Мета: ознайомитися з сучасним інструментарієм для аналізу ринків та автоматизації інвестицій.

Завдання для самостійної роботи:

1. Провести огляд 2-3 мобільних застосунків для контролю за інвестиційним портфелем.
2. Дослідити можливості сервісів технічного та фундаментального аналізу (наприклад, TradingView, Investing.com).
3. З’ясувати, що таке «робо-едвайзери» та як вони допомагають автоматизувати процес інвестування.

Завдання для самоконтролю:

1. Як цифрові інструменти допомагають дотримуватися обраної інвестиційної стратегії?.
2. Які ризики кібербезпеки виникають при використанні онлайн-платформ для торгівлі?.

3. Чи можуть нейромережі (AI) повністю замінити фінансового консультанта?

Список рекомендованої літератури:

1. Закон України «Про платіжні послуги»: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text

2. Освітня платформа Дія.Освіта: Курс «Фінансова грамотність для підприємців та громадян»: URL: https://osvita.diia.gov.ua/

Самостійна робота 21

Тема: Типи і види страхових організацій, створюваних в Україні

Мета: вивчити класифікацію страховиків та особливості їх функціонування на вітчизняному ринку.

Завдання для самостійної роботи:

1. Розподілити страхові компанії за видами діяльності: Life-страхування (життя) та Non-life (ризикове страхування).
2. Дослідити відмінності між акціонерними страховими товариствами та товариствами взаємного страхування.
3. Вивчити роль страхових брокерів та агентів як посередників на ринку.

Завдання для самоконтролю:

1. Які обов'язкові види страхування існують в Україні?
2. Чим відрізняється спеціалізація компаній, що займаються страхуванням життя, від інших страховиків?
3. Які вимоги НБУ висуває до прозорості структури власності страхових компаній?.

Список рекомендованої літератури:

Закон України «Про страхування»: URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text

Самостійна робота 22

Тема: Державне регулювання страхової діяльності

Мета: зрозуміти механізми нагляду за страховим ринком та способи захисту прав страхувальників.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати повноваження НБУ як регулятора страхового ринку після «Спліту».

2. Вивчити систему ліцензування страхової діяльності та вимоги до капіталу.

3. Дослідити порядок звернення до регулятора у разі затримки або відмови у страховій виплаті.

Завдання для самоконтролю:

1. Які санкції може застосувати НБУ до страхової компанії за порушення нормативів?.

2. Що таке «пруденційний нагляд» у страхуванні?

3. Яку роль відіграє МТСБУ на ринку автоцивілки?

Список рекомендованої літератури:

Офіційний сайт НБУ: URL: https://bank.gov.ua/

Самостійна робота 23

Тема: Інноваційні та сучасні тенденції в страхуванні

Мета: ознайомитися з технологічними змінами в галузі (InsurTech) та новими продуктами.

Завдання для самостійної роботи:

1. Дослідити концепцію «On-demand insurance» (страхування на вимогу) та параметричне страхування.

2. Вивчити досвід впровадження електронних полісів в Україні (на прикладі ОСЦПВ та туристичного страхування).

3. Проаналізувати вплив Big Data та телематики на персоналізацію страхових тарифів.

Завдання для самоконтролю:

1. Як використання мобільних застосунків спрощує процес врегулювання страхових подій?

2. Що таке «кіберстрахування» і чому воно стає актуальним для бізнесу?

3. Як воєнний стан вплинув на появу страхування воєнних ризиків для цивільного населення та інвесторів?

Список рекомендованої літератури:

1. Звіти НБУ про розвиток небанківського фінансового сектору.

2. Статті Forbes Ukraine та бізнес-видання MC.today про InsurTech кейси.